

SARA, 'S-GRAVENDEEL, 31 JANUARI 1953

In de loop van de nacht was het steeds harder gaan waaien. 's Morgens keek ik uit het raam en zag dat Lucas de vlag in zijn houder probeerde te zetten omdat prinses Beatrix jarig was. Het lukte hem maar niet, omdat de stof steeds in zijn gezicht kwam. Na een tijdje hield hij ermee op, klom naar beneden en zette de ladder weg. Ik keek hem na tot hij om de hoek verdwenen was. Op de rivier schommelden de boten hevig heen en weer. De wind floot snerpend en ik sloeg huiverig een vest om mijn schouders. Ellie maakte zulke tevreden pruttelgeluidjes in haar wieg dat ik voelde hoe er als vanzelf een glimlach op mijn gezicht verscheen. 'Kom, lieve schat. Dan gaan we naar je oma.'

In de keuken was mama al bezig met de koffie. Ze haalde het water en de melk van het kookstel en we namen die mee naar de kamer waar het een stuk warmer was.

Op de fornuiskachel zette ik de vuile luiers op voor ik Ellie verschoonde.

'Je weet toch dat je haar beter eerst kunt voeden,' zei mama. 'Meestal poept ze net erna.'

Ik deed of ik haar niet hoorde en veegde de vieze billetjes af. 'Zo lieverd, bijna klaar.' Nadat ik ook de laatste luier in de pan had laten vallen, ontblootte ik mijn rechterborst en legde Ellie aan.

Nog even bleef mama naar ons staan kijken voor ze zich omdraaide en naar de keuken terugging. Ellie begon te zuigen en haar donkerblauwe ogen bleven me aanstaren terwijl ze dronk. Ze had lange, zwarte wimpers die naar boven krulden. Wie weet zou de kleur van haar ogen later net als die van mij naar bruin verkleuren. Tevreden begon ze met haar handje te klauwen in

mijn borst, en ik wreef over haar ruggetje.

De radio in de keuken stond net hard genoeg om het weerbericht te horen. ‘Guur met wisselende bewolking en nu en dan hagel- of sneeuwbuien. Krachtige tot stormachtige wind uit het westen en noordwesten,’ zei de nieuwslezer. Het drong niet helemaal tot me door: het was winter, wat wil je. Dan kun je koud en winderig weer verwachten. De hele maand januari was het somber en mistig geweest. Een keer was er zelfs bijna zes dagen lang geen zon te zien en hingen er flarden nevel boven het water, die in deze tijd van het jaar weinig voorkwamen. Ze onttrokken de oever van de overkant aan het gezicht.

Mama kwam de kamer binnen met een pan pap. ‘Wil je vandaag nog zwemmen?’ vroeg ze.

‘Kunt u oppassen?’

‘Als je niet te laat gaat, vanmiddag komt er een leerling voor pianoles. Al begrijp ik niet waarom je per se iedere dag moet.’

Ik lachte naar haar. ‘Om mijn oude figuur terug te krijgen.’

Ze keek met een kritische blik naar me en ik zag haar denken: waar is al die drukte voor nodig? ‘Nou, goed, eventjes dan...’ zei ze.

‘Niet langer dan een uurtje,’ beloofde ik. ‘Ik ga wel meteen na het ontbijt.’

De deur vloog met een klap open. Lucas stapte op de mat uit zijn laarzen. ‘Het stormt behoorlijk.’

‘Ik zag je worstelen met de vlag,’ zei ik. Hij kuste me op mijn haar, wreef zacht met zijn vinger over Ellies wang. Ze keek niet naar hem om, maar ging gewoon verder met haar smakkende geluidjes.

‘Ik heb het opgegeven. Prinses Beatrix zal het niet erg vinden, denk ik.’

Mama zette een kop koffie voor Lucas neer. Ik keek naar zijn leigrijze ogen, de vertrouwde lachrimpeltjes die hem zo lief maakten, het bruine haar dat over zijn kraag krulde. ‘Hoe is het met de koeien?’

‘Best. Ze zijn allemaal gemolken en in de stal staan ze uit de wind.’

‘Hoef ik je niet te helpen?’

‘Ga jij maar zwemmen.’

Ik verplaatste Ellie naar mijn andere borst. ‘Dus jij doet de kippen?’

Hij knikte, streekte met zijn vrije hand mijn pols waar de mouw van mijn vest opgekropen was, terwijl hij met zijn andere de koffiepot vasthield. Achter ons tilde mama de pap van de kachel en schepte drie borden vol.

‘Komt opa niet?’ vroeg ik.

‘Hij wilde nog even bij de dijk kijken,’ antwoordde Lucas. ‘Vanwege de harde wind.’

‘Och,’ zei mama. ‘We zijn hier wel wat gewend.’

Op de veerboot naar Wieldrecht merkte ik dat het echt stormde en dat ik me stevig vast moest houden aan de reling. Uit het noordwesten kwamen zwarte wolken aandrijven. Het water van de Kil kwam in mijn ogen en binnen een paar minuten sliertten mijn haren om mijn hoofd. Ik hield niet van hoofddoeken, maar nu wenste ik bijna dat ik er toch een om had geknoopt. Het was snijdend koud.

Aan de overkant stapte ik in de bus naar Dordrecht die flink heen en weer schudde op de weg. Gelukkig hield de chauffeur beide handen aan het stuur en wist hem steeds weer recht te krijgen. Ik keek door het raampje naar de grijze wereld en voelde mijn hart tegen mijn ribben bonzen. Bij het Sportfondsenbad liet ik mijn kaart afstempelen en zwaaide naar mijn oude badmeester. Nadat ik eerst als klein hummeltje van vier jaar van mijn opa had leren droogzwemmen op een plank op de zanderige oever van de rivier en daarna op een ondiepe plaats met een dubbele fietsband om mijn middel, had ik later van meneer Van der Heiden echte zwemlessen gekregen in het zwembad.

Het water van het bad was rimpelloos en de betegelde bodem gaf het een blauwe schittering. Terwijl ik me vooroverboog om

te duiken, ging er al een rilling van verwachting door me heen.

Algauw hervond ik het ritme dat ik fijn vond. Eerst een paar baantjes schoolslag om erin te komen, daarna borstcrawl om alles om me heen te vergeten. Moeiteloos gleden mijn armen en benen door het zwembad. Ik ademde diep in en uit. Nu was ik heel even geen dochter van iemand, geen moeder van een klein kind. Hier hoefde ik niet aan de voorbereidingen van de bruiloft van Lucas en mij te denken, maar kon ik alleen zijn met de bewegingen van mijn goed getrainde lijf die ervoor zorgden dat er rust in mijn hoofd kwam.

Toen ik mijn moeder vorig jaar verteld had dat ik een kind verwachtte, dat ik zwanger was geraakt van de boerenknecht die al sinds de oorlog op opa's land werkte, had ze het trekken van haar mond niet kunnen verbergen. 'Hij past niet bij je,' had ze op haar bekende snibbige toon gezegd toen ik meedeelde dat Lucas en ik ons meteen maar verloofd hadden. 'Het houdt nooit stand.'

'U mag hem niet,' zei ik. De teleurstelling voelde ik toch nog in mijn hele lijf, ook al had ik er al rekening mee gehouden toen ik de mededeling deed.

'Natuurlijk mag ik hem.'

'Ik denk niet dat u ooit iets aardigs over hem gezegd hebt.'

Mijn moeder beet op haar lip. 'Het is geen verkeerde jongen...'. Ze zweeg even terwijl ze verder nadacht. 'En hij is een prima kracht...'. Ze keek me aan en haar blik was zo ernstig dat ik ervan schrok. 'Maar ik had andere plannen voor jou.' Ze keek even hoe ik daarop reageren zou.

'Ik had geen andere plannen.' Nu keek ik naar haar reactie.

'Er is niks mis mee, maar...' Mijn moeders stem stierf weg. 'Het is zo gewoon.'

'Ik houd van gewoon,' had ik geantwoord.

Maar zij schudde haar hoofd en wilde de hele avond niet meer tegen me praten.

In het kleedhokje stroopte ik het natte badpak af en pakte een

handdoek. Mijn huid was stroef van de chloor en met enige moeite kreeg ik mijn onderbroek weer aan. Ik trok mijn bloes en de licht klokkende rok aan, stapte in mijn schoenen met de hoge hakken. Bij het verlaten van het zwembad voelde ik het normale leven alweer aan me trekken, mijn gedachten keerden terug naar Ellie, naar het huishouden dat mama maar al te graag aan me overliet.

De wind was nog verder aangewakkerd, de regen kwam met bakken uit de hemel. Ik holde naar de pont, bang dat hij uit de vaart genomen was in de korte tijd dat ik gezwommen had. Gelukkig stond de veerman op de kade. Ik kende de man met zijn norse gezicht onder zijn blauwe pet niet. Zonder een woord liet hij me passeren.

De overtocht verliep zonder problemen. Toen ik thuiskwam, schudde ik als een hond mijn natte haren uit.

Vanuit de kamer zweefden pianoklanken naar me toe. Chopin, Nocturnes, dacht ik.

Ik ging naar binnen en boog me over de kinderwagen waarin Ellie vredig lag te slapen op de muziek.

‘Het is vreselijk buiten,’ zei ik. ‘En het water staat best hoog.’

Mijn moeder draaide zich niet eens om. ‘De dijken houden het heus wel.’ Met die in zichzelf gekeerde blik die er altijd op haar gezicht lag als ze speelde, liet ze haar handen over de toetsen glijden.

In de la van de kast zocht ik naar een speld om mijn nog natte haar op te steken. Mijn handen woelden door de rommel. Ik kwam een doosje lucifers tegen, de dop van een fles, een vel papier, een zaklamp zonder batterij erin, een verdwaald haarlint en andere nutteloze spulletjes die mijn moeder gauw in de la had gepropt met de bedoeling ze eens goed op te ruimen als ze daar tijd voor had. Met mijn linkerhand trok ik het vel eruit, met mijn andere probeerde ik de haarspeld te ontdekken waarvan ik zeker wist dat hij er moest liggen. Pas toen ik hem gevonden had en mijn haren in een haastige wrong achter op mijn hoofd had

vastgezet, pakte ik het weer op met de bedoeling hem terug te duwen onder de troep.

Het was een portret van een jonge vrouw, een meisje bijna nog. In haar armen hield ze een baby. De tekenaar had beiden met een paar snelle houtskoolhalen weergegeven, alsof hij haast had gehad.

Onder de tekening stond: Saartje, samen met haar moeder, 1932.

Maar het gezicht van de vrouw die een vastberaden, haast strijdlustige blik op haar gezicht had, was mama niet.

KITTY, DEN OEVER, MAART 1931

Het is zaterdag, aan het eind van de middag. Hoog in de lucht krijsen rondvliegende meeuwen, in de verte dobberen een paar botters op de golven. Gelukkig is het opgehouden met regenen en krijgt een dun zonnetje de kans om vanachter een dik wolkendek vandaan te komen. Hij doet zijn best de wind te verjagen die dwars door alles heen waait. Rillend knoop ik mijn jas dicht tot aan mijn kin: de lucht is waterkoud.

Ik ben het café uit geglipt en langs de kust gelopen waar een pad kronkelt zonder dat ik het einde ervan kan zien. Op zondag volgen we het vaak, op zoek naar scharretjes en alikruiken waar moeder soep van kookt.

Mijn ouders hadden het te druk om te merken dat ik ervandoor ging. Moeder was boven de was aan het wegbergen in de grote linnenkast en vader was bezig onkruid te wieden in de moestuin, voor de golf van klanten het café zou overspoelen. In onze gezamenlijke slaapkamer lag mijn oudere zus Martha, die een jaar met mij scheelde, uitgestrekt op haar bed een boek te lezen. Ik wachtte tot haar oogleden naar beneden zakten voor ik ervandoor ging. In de andere kamer zong mijn moeder zachtjes een liedje. Ze zag me niet toen ik langs de openstaande deur sloop.

De tweede en de zevende tree van de trap kraken en ik zorgde ervoor dat ik ze oversloeg, keek om de hoek van de keukendeur en zag nog net hoe mijn vader brandnetels bij elkaar harkte. Ik had het gevoel dat hij zich elk moment om kon draaien en trok haastig mijn hoofd terug. Daarna deed ik de deur van het café van de knip, sloop naar buiten en sloeg meteen een hoek om zodat ik uit zicht was.

Ik trek de spelden eruit en schud mijn lange haren los. Het is

heerlijk de koude wind op mijn wangen te voelen als ik het pad af hol, het dorp uit, weg van de oude wijven die naar iedereen staren vanachter hun kijkvenstertjes, ver van de rinkelende flessen in het café of de lucht van bier die in mijn kleren blijft hangen als ik de mannen bediend heb. Heen en weer slingerend koers ik op het water af. Een paar keer val ik en schaaf mijn handen aan de harde puntige stenen op de weg. Het kan me niks schelen dat ik onder de natte smurrie kom te zitten.

In de verte dreunen de kraanmachines en de baggermolens van de Zuiderzeewerken. Iedere stap die ik zet verkleint de afstand tussen mij en mijn ouders, het dorp met de werkhaven en het café. Ik heb het gevoel alsof ik eindelijk weer vrijuit adem kan halen.

Een koppel eenden dat plotseling snaterend opvliegt, verrast me. In de verte klinkt vanuit het niets het hoge geluid van een bromfiets. De bestuurder rijdt duidelijk te hard; hij komt in hoog tempo dichterbij. Ik ga zo veel mogelijk in de berm lopen, maar neem me voor om hem aan te spreken als hij me passeert. Rakelings en zonder in te houden gaat hij langs me heen, zodat ik opzij moet springen. 'Hé!' roep ik. 'Je rijdt echt veel te hard!'

Een jongen draait zijn hoofd naar me toe en kijkt me over zijn schouder aan als hij mijn stem hoort. Blond, te lang haar wappert achter hem aan, zijn overhemd staat bol in de wind. Dan is hij voorbij, met knetterende uitlaat verwijdert het geluid zich langzaam tot het niet meer is dan een irritant gezoem. Hoofdschuddend loop ik verder, de stank van de benzine hangt nog in mijn neus. Het wordt ineens stil, maar ik schenk er geen aandacht aan. Ik ben met mijn gedachten bij vanavond als ik samen met Martha de cafégangers moet bedienen. Ik kan de drankkengels al ruiken, de warmte van die vele lijven bij elkaar al voelen. Ik zie mezelf de zware bladen met glazen optillen. Ik huiver, voel dat mijn borstkas zich weer samentrekt.

Bij de volgende bocht in de weg sta ik even stil en kijk naar de glinsterende golven van de Zuiderzee. Het is eb en de zandban-

ken zijn drooggevallen. Op het zand strekken zeehonden zich lui uit. Met hun ogen dichtgeknepen proberen ze zich in de weinige zonnestralen te warmen. Hun natte huid glimt als zijde. Ze zijn zo tam dat ze zich niet eens verroeren als ik langsliep. Ik ben blij dat de bromfietser ze niet verjaagd heeft, al vraag ik me af hoe lang ze hier nog zullen liggen. Als de dijk klaar is, wordt de zee een meer. De zeehonden zullen dan wel een andere plek zoeken om te zonnebaden.

Pas als ik weer verderga, valt me het ronddraaiende wiel aan het eind van de weg op. De motorfiets ligt ondersteboven, de bestuurder staat zichzelf af te kloppen. Hij is lang en mager en heeft helderblauwe ogen. De kraag van zijn lichte overhemd is grijs van het stof en zijn haar mag wel eens gewassen worden. Zijn broekspijpen zijn gerafeld. Omdat hij zijn pols onderzoekt, vraag ik me af of die gebroken is.

‘Je reed als een idioot,’ zeg ik scherp als ik dichterbij kom.

‘Wat?’ Gealarmeerd kijkt hij op, een pijnlijke grimas laat witte tanden zien. Er ontbreekt er niet een in zijn mond. ‘De band heeft een boomwortel geraakt, denk ik.’

‘Je reed als een gek,’ herhaal ik.

Hij geeft weer geen antwoord. ‘Is je pols gebroken?’ vraag ik milder.

‘Weet niet.’ Omdat hij voorovergebogen over zijn arm staat kan ik zijn gezicht niet meer zien, de woorden komen bijna onverstaanbaar tussen zijn opeengeklemd lippen uit. Hij heeft duidelijk veel pijn.

‘Laat eens kijken.’ Ik zet nog een stap naar voren.

‘Het gaat wel,’ antwoordt hij terwijl hij zijn pols met zijn andere hand omklemmt.

‘Ja, dat zie ik.’ De brommer ligt op zijn zij, het wiel is opgehouden met draaien. De geur van benzine is zo penetrant dat ik er misselijk van word. Op de grond vormt zich een plas. Ik sta nu zo dicht bij de jongen dat ik het zweet in zijn kleren kan ruiken.

‘Laat je pols nou maar zien,’ zeg ik. ‘Ik help mijn oom soms, hij is dokter.’

‘Dat maakt jou nog geen expert.’

‘Jij bent er duidelijk ook geen.’ Ik grijp zijn hand en hij laat het toe. ‘Ik heb genoeg gebroken pootjes en vleugels gezet van katten en vogels. Ik word later verpleegster.’

‘Zo,’ zegt de jongen. ‘Lijkt me een mooi plan.’

Ik concentreer me op zijn hand. De huid zit vol kloven en ziet vuurrood. ‘Wat heb je daarmee gedaan?’

‘Dat is normaal,’ antwoordt hij. ‘Ik ben steenzetter.’

Terwijl ik mijn vingers langs de ruwe huid laat glijden, aan al zijn botten voel en hem laat strekken en buigen, kijk ik hem af en toe nieuwsgierig van opzij aan. Ik ken eigenlijk geen arbeiders die aan de Afsluitdijk werken. Ze komen natuurlijk zuipen in mijn vaders zaak, maar we gaan niet met ze om. Vader en moeder hebben Martha en mij verboden naar de werkhaven te gaan, ook al ligt die nog geen halfuur van ons huis en kan ik hem vanuit mijn slaapkamerraam zien liggen.

‘Het is niet gebroken,’ zeg ik gedecideerd. ‘Maar je handen zou ik wel insmeren met zalf.’

De jongen glimlacht. ‘Iedere avond,’ zegt hij. ‘Maar het helpt geen reet. Ik ben Casper Slagboom, trouwens.’ Hij steekt me zijn andere hand toe.

‘Kitty Lont,’ antwoord ik.

Nog even staan we zwijgend en een beetje verlegen tegenover elkaar. De stilte wordt alleen doorbroken door het ruisen van de zee en de roep van een verdwaalde vogel. Ik stop mijn handen in de zakken van mijn groen geruite jurk. ‘Ik zou hem nog wel na laten kijken.’

Hij haalt zijn schouders op, bukt zich en trekt met een pijnlijke trek om zijn mond de bromfiets overeind. Het wiel is verbogen, de dop van de benzinetank ligt eraf. Hij vindt hem een eindje verder in het gras. ‘Nou...’ begint hij.

Plotseling wil ik niet dat hij weggaat. Ik wil meer van hem weten. Zuiderzeearbeiders zijn vies, zegt mijn moeder. Ze wonen in keten en wassen zichzelf nooit. Maar Casper lijkt me aardig,

hoewel hij veel te hard over het zandpad reed, natuurlijk. ‘Laat me je helpen duwen,’ zeg ik haastig. ‘Probeer je hand maar niet te gebruiken.’

‘Dank je, maar het gaat best. Ik voel er bijna niks meer van.’ Aan zijn gezicht kan ik zien dat hij niet helemaal de waarheid spreekt, maar we lopen wel samen verder. ‘Waar kom je vandaan?’

‘Sliedrecht.’ Uit zijn zak haalt hij twee sigaretten en een doosje lucifers. Als hij me er één aanbiedt, aarzel ik heel even. Gerookt heb ik nog nooit, maar waarom zou ik het niet een keer proberen?

Van het eerste trekje moet ik hoesten. Voorzichtig houd ik de sigaret tussen mijn vingers, kijkend naar de omhoogkringelende rook. Sliedrecht ken ik niet, het is in ieder geval geen plaats die hier in de buurt ligt.

Casper kijkt me van opzij aan. ‘Ligt in Zuid-Holland. Er komen hele families steenzetters vandaan. De helft van het dorp heet er Slagboom.’

Aan het eind van de weg staan we stil. In de verte ligt Den Oever en ik voel hoe mijn keel weer dichtgesnoerd wordt. Ik haal diep adem. ‘Waarom reed je nou eigenlijk zo hard?’

Casper richt zijn ogen op een punt in de verte. ‘Het voelt goed. De wind in mijn haren...’

‘Deze weg is er niet geschikt voor.’

‘Nee.’ Vanonder de lok haar die over zijn voorhoofd hangt, kijkt Casper me recht aan. Zijn ogen hebben de kleur van een blauwe lucht op een prachtige zomerse dag. ‘Maar ik moest weg van die lul van een opzichter. Ik had hem een grote bek gegeven.’ Hij draait zijn gezicht weer in de richting van de haven. Ineens voel ik hem naast me verstijven. Binnensmonds mompelt hij een verwensing en zegt: ‘Daar is hij.’

Hij gooit de brandende sigaret weg en drukt hem uit met zijn voet. Verward zoekt hij een uitweg. ‘Ik wil niet dat hij me ziet.’

Naast een stapel basaltzuilen staat een gezette man. Zijn on-

derkinnen deinen zachtjes. ‘Hé, dat is Van Dijk,’ zeg ik. ‘Onze nieuwe kostganger.’

‘Dan heb ik medelijden met jullie.’ Casper strijkt zijn haren uit zijn bezwete gezicht. ‘Hij is een rotzak.’

Hij zet de motorfiets tegen een hek en pakt mijn hand. ‘Kom mee.’ Die van hem is plakkerig en nat van de transpiratie. Verscholen achter een paar bomen staat in het landschap een oude tramwagon met daarnaast een krakkemikkig houten gebouw. Terwijl we erheen rennen, hoor ik achter ons geschreeuw, maar ik kijk niet om.

Pas als we dichterbij gekomen zijn vallen me de witte gordijntjes achter de ramen op, alsof het bewoond is. Ik weet dat de huisvesting voor dijkwerkers een probleem is omdat het er zoveel zijn, maar ik had niet gedacht dat er zelfs in een overblijfsel van een oud spoor iemand zou kunnen wonen.

Casper legt zijn hand op de deurklink. Hij draait zijn hoofd achterom naar mij, wacht tot ik ook bij de deur ben en springt op de treeplank. Ik werp nog snel een blik om me heen – de eindeloos herhaalde vermaningen van mijn moeder om niet met arbeiders mee te gaan zeuren zachtjes in mijn hoofd – maar er is niemand te zien. Dan ga ik hem vlug achterna. ‘Woon je hier?’ vraag ik fluisterend.

‘Nee,’ antwoordt Casper. ‘Niemand, volgens mij.’

Hij schuift een van de korte, niet al te schone gordijntjes voor de ruit weg. ‘Ik zie Van Dijk niet meer.’

Binnen ruikt het bedompt en muf, alsof er nooit een raam wordt opengezet en er wel eens iemand langs mag komen met een bezem en veel groene zeep om de vloer te schrobben. Er ligt een strozak in de hoek en onder het raam herinnert een houten bank nog aan de oorspronkelijke woonfunctie van de wagon.

Terwijl ik me op een soort kist laat zakken die midden in de ruimte staat, neem ik hem scherp in me op. ‘Waarom verstop je je eigenlijk voor hem?’

‘Ach.’ Mismoedig laat Casper het gordijntje vallen. ‘Hij liep te

zieken. We hebben allemaal ons eigen stukje op de dijkglouing. Het is net een puzzel. Als je een steen legt moet je al vooruitdenken waar de volgende gaat komen. Als het niet goed genoeg aansluit, merken de opzichters die plaatsen met geel vetkrijt. Van Dijk heeft de pik op mij: met een grote grijns kruiste hij afgelopen woensdag een behoorlijk stuk aan.'

'Word je moe van steenzetten?'

Casper haalt zijn schouders op. 'Niet meer dan baggeren of stenen sjouwen, denk ik. Je staat wel de hele dag gebukt. En je handen gaan er kapot van.'

Buiten klinkt het geluid van voetstappen en twee zware mannenstemmen. Een van hen herken ik uit duizenden. Achter het raam beweegt iets. 'Waarom is hij hier?' vraag ik. Ik voel mijn hart tegen mijn ribben bonken. We drukken ons plat tegen de wand en kijken voorzichtig om het hoekje. 'Van Dijk weer,' zegt Casper. Hij balt zijn vuist en klemt zijn kaken op elkaar. De andere, roodharige man, heeft blozende wangen en is groot van stuk. De biceps in zijn bovenarmen hebben twee keer de dikte van die van Casper. Ik strijk met mijn vingers mijn eigen haar uit mijn gezicht. Ik heb mijn kleur niet van een vreemde. Zo ver als ik maar kan schuifel ik achteruit. 'Dat is mijn vader.'

'Ze staan binnen,' hoor ik Van Dijk zeggen voor ze verder lopen en het houten gebouw naast de wagon in gaan. Heel even ben ik bang dat de opzichter ons bedoelt, maar de beide mannen kijken niet eens naar het raam van de wagon.

'Is jouw vader Wouter Lont?' vraagt Casper met iets van ontzag in zijn stem.

Ik kan alleen maar knikken.

Zachtjes neem ik de zoom van mijn jurk in mijn hand en draai aan de punten. Als mijn vader mij hier zou vinden, alleen, met een jongen... een keetjongen, met een groezelig gezicht en steengruis aan zijn donkergrijze broek... Ik hoef niet verder na te denken over wat hij daarvan zou zeggen.

Nog geen twee minuten later komen ze alweer naar buiten

met een groot, houten krat tussen zich in. Hun gezichten zijn rood en ze puffen allebei. Onder het raam blijven ze stilstaan, op gedempte toon met elkaar sprekend. Ik doe niet eens moeite om ze te verstaan, want misschien willen ze hun lading binnen neerzetten. Ik haal rappend adem, Casper staat juist doodstil. Wanneer de twee mannen de kist weer optillen en verder lopen, laat hij de ingehouden lucht door zijn mond ontsnappen.

‘Hoe laat is het?’ Ik hoor zelf hoe paniekerig mijn stem klinkt. Casper kijkt op zijn horloge. ‘Bijna halfzes.’

‘Echt? Ik moet weg... Ik ben al te laat voor het eten en het is mijn beurt om de glazen klaar te zetten voor vanavond.’

‘Na jou...’

Opgelucht leg ik mijn hand even op zijn arm vanwege zijn tactvolle suggestie om me vooruit te laten lopen, zodat we niet tegelijkertijd in het dorp aankomen. ‘Als je een keer zin hebt om naar ons café te komen...’ zeg ik aarzelend.

Hij lacht naar me. ‘Zodra ik de anderen over kan halen, doe ik dat zeker.’

‘Dag.’ Zorgvuldig sluit ik de deur achter me en ren terug over het pad. Onderweg naar huis bedenk ik alvast een paar smoezen om mijn afwezigheid te verklaren.

Bij de eerste huizen draai ik me nog een keer om. Van hieruit zijn alleen de groene toppen van de bomen in de verte zichtbaar, maar daarachter bevindt zich dus een fantastische verstoppiek.

‘Hé, Kitty!’ Buiten adem verschijnt Martha aan mijn zij. ‘Ik heb je overal gezocht! Moeder is razend...’

‘Ik was de tijd vergeten.’

‘Waar was je?’

Liefdevol leg ik een arm om haar ronde schouders en druk een kus op haar donkerblonde haren. ‘Bij de werkhaven.’

De leugen is eruit voor ik er erg in heb, maar ik neem me voor om haar, zodra we thuis zijn, over Casper en de tramwagon te vertellen.